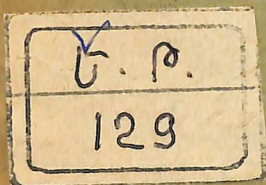

- 9 -

ՊԱՀԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԻՐ ԴԵՐԸ

(Ֆրանսերէնէ թարգմանուած)

1938

ՄԱՐՏԻՅԷ

ՊԱՀԱՅԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԻՐ ԴԵՐԸ

Պահպանութիւնը հիմնուած է՝

Աստուծոյ միութեան եւ մարդկային եղբայրութեան,
կնոջ եւ այր մարդուն հաւասարութեան,
ձշմարտութեան ազատ խուզարկումին,
չին նախապաշարմանց բնաշնչումին վրայ:

Կ'ուսուցանէ թէ՝

Բոլոր կրօններու սկզբունքը նոյնն է,
Կրօնը պէտք է համերաշխ ընթանայ գիտութեան եւ
բանականութեան հետ եւ պէտք է ծառայէ համա-
մարդկային միութեան:

Նպասակն է՝

Ուսուցման ընդհանրացումը,
Համաշխարհային լեզուի մը ընդգրկումը,
Միջազգային դատարանի մը ստեղծումը,
Ընկերային ու տնտեսական հարցերու լուծումը,
Համաշխարհային խաղաղութեան հաստատումը:

1.— Աստուծոյ միութիւնը եւ իր յայտնութիւնը Պահաւորւանով:

Իւրաքանչիւր կրօնի խորհրդագէտները, ըլլայ Պուտ-
տայականութեան, Պրահայութեան, Զրադաշտութեան,
Հրէութեան, Բրիստոնէութեան, Մահմետականութեան, բո-
լորն ալ կը հաւատան թէ մէկ Աստուած միայն կայ իր
ստորոգելիներով կատարեալ և թէ մէկուն կողմէրը, միւսին
պատկերները ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ Աստուածային էութեան
ստորոգելիներուն տեսանելի պատկերացումը:

Աստուծոյ Միութեան մասին իւրաքանչիւր կրօնի
աստուածաբաններուն վկայութիւնները, բացարձակ և ան-
սահման Աստուծոյ մը իմացողութենէն անդին չեն կրնար
անցնիլ ուրիշ խօսքով, անոնք չեն ձգտիր Աստուածը
ճանչնալու, բայց կ'առաջնորդուին Աստուծոյ միայն
հաստատելու, ինչ որ իրարմէ շատ տարբեր է:

Պահայիները կը հաւատան թէ Աստուծոյ էութիւնը
անտեսանելի և անշօշափելի է, Իր Ինքնութեան և իրակա-
նութեան մէջ բացարձակապէս Մէկ է. ոնէ կերպով չի
սահմանուիր, մարդկային մտքին համար բոլորովին անկա-
րելի է զԱյն հասկնալ և սահմանել:

Այս էութեան հասկացողութեանը հասնելու միջոցը
մեզի անձանօթ ըլլալուն համար Աստուած դարերու յաջոր-
դութեամբ և զանազան վերսկսումներով բացայայտեց այս
էութիւնը մարդկային արարածներու մէջ, որոնք տարածե-
ցին մեր օրէնքը երկրիս վրայ այն չափով որ մարդկային
քաղաքակրթութեան աստիճանը կը պահանջէր: Ասկէ
ծագում առին զանազան կրօններ, որոնք պէտք չէր որ
իրարու գէժ ելլէին:

Վերջապէս մեր օրերուն այս էութիւնը դարձեալ յայտ-
նուեցաւ Պահաւորւանի մէջ, որուն գալուստը յայտարա-
րուած է բոլոր Սուրբ Գրքերուն մէջ:

2.— «Աստուծոյ Օրուայ» գալուստը Պահաւորւանով:

Եթէ խնամքով ուսումնասիրենք բոլոր Սուրբ Գրքերուն
մարգարէութիւնները, կը հասնինք այն եզրակացութեան
թէ բոլորն ալ համաձայն են յայտարարելով «Աստուծոյ
Օրուայ և Ժամուայ» գալուստը երկրիս վրայ:

Կ'ըսեն թէ Աստուածային Նախակարապետը այս ամե-
նամեծ յայտնութիւնը յայտարարելով պիտի յայտնուի ա'յն
չրջանին երբ ճշումն ու բոնութիւնը պիտի տիրեն աշ-
խարհի վրայ, կրօններու և զանազան հաւատալիքներու

28-131

129-96

անհամաձայնութիւնը իր ամենամայրահեղ աստիճանին հասած պիտի ըլլայ:

Այն ատեն է որ Աստուած Նոյն ինքն պիտի յայտնուի իրեն կանչելով տիեզերքի բոլոր ազգերը, իր աներեւութանալէն վերջ պիտի գայ ան որ մարդոց մէջ պիտի տարածէ իր կողմէ հաստատուած նոր օրէնքները:

Մովսէս առաջինը եղաւ որ ուսուցանեց Աստուծոյ Միութիւնը և Իսրայէլացիներուն խոստացաւ Աստուծոյ «Օր»ուան գալուստը:

Նոյնպէս Զրադաշտը Պարսկաստանի մէջ կործանեց հեթանոսութիւնը և կոապաշտութիւնը յայտարարելով թէ պիտի հնչէր «Յարութեան ժամը»:

Իսրայէլացիներուն մէջ մարգարէներ, ինչպէս Դաւիթ, Եսայի, Երեմիա, Դանիէլ, Զաքարիա 1500 տարուայ ընթացքին իրար յաջորդելով յայտարարեցին Աստուծոյ յայտնութիւնը:

Յետոյ եկաւ Յիսուս, Ան ալ յայտարարեց թէ մօտ էր Աստուծոյ թագաւորութիւնը. «Երջանիկ են անոնք, որ մաքուր սիրտ ունին, որովհետեւ անոնք պիտի տեսնեն զԱստուած» երբ կը քարոզէր լերան վրայ: Մարգարէացաւ ըսելով թէ այդ օրը պիտի նստէր իր Հօրը աջ կողմը փառաց զահին վրայ:

Բրիտոսի մահէն 600 տարի վերջ Մուհամէտ երեւցաւ եւ նոյնպէս յայտնեց Աստուծոյ «Օր»ուան գալուստը, Ան աւելի պարզօրէն յայտարարեց թէ՛ Աստուածային Նախակարապետը իր սերունդէն ծագելով պիտի պատրաստէր Տիրոջ ճամբան և արդարեւ 1260 տարի վերջ 1844 ի մեր թուին Մուհամմէտի ընտանիքէն երեւցաւ Եղիան (Պապ) Պարսկաստանի Շիրազ քաղաքին մէջ, անունն էր Միրզա Ալի Մուհամէտ, որ ինքզինքը Աստուծոյ պատգամաւոր անուանեց յայտարարելով մօտակալ գալուստը Անոր որ Աստուածը պիտի յայտնէր. այս բանը պատահեցաւ 1850 Յուլիսին, Դավրէժի բռնութիւնէն վերջ, և երկար ատենէ ի վեր սպասուած այս «Օրը» հասած ըլլալուն նշանները բացորոշ երեւցան:

Պէ՛հԱՌԻԼԻԱ՛՛՛ յայտնուեցաւ. ինք միայն բացատրեց մարգարէներուն մինչև այն ատեն չհասկեցած խօսքերը. նոյն ինքն լուսաբանեց Սուրբ Գիրքերուն չբացատրուած խորհուրդներուն ճշմարիտ իմաստը, նաև Յովհ. Յայտնութեան մեկնութիւնները. հիմնեց նոր օրէնքներ զորս բնոյթը ունէին բոլոր ազգերը և ժողովուրդները ի մի հաւաքելու, բոլոր կրօններն ու հաւատալիքները միացնելու, պարզապէս եղբայրութեան, համերաշխութեան և խաղաղութեան նպատակաւ:

1892 մայիս 16 ին Ան աներեւութացաւ գործը կտակելով իր որդւոյն, ԱՊՏԻԼ ՊԱՀԱ ԱՊՊԱՍԻ, որ ծնաւ 1844 մայիս 23 ին, Պապի յայտարարութեան օրը. հիմայ կը քարոզէ թէ բոլոր մարգարէութիւնները կատարուած են իր Հօր անձնաւորութեամբ և Դատաստանի Օրը եկած է:

Ուրեմն մինչև Պահաւլլահի յայտնութիւնը երեւցած մարգարէները յաւակնութիւնը չունեցան Աստուծոյ ամենամեծ յայտնութիւնը ըլլալու Այն որ պիտի խաղաղեցնէր զաշխարհ:

Այսպէս՝ Մովսէս և Իսրայէլի միւս մարգարէները միայն մէկ և նոյն պատգամաւոր կը ճանչնան համեմատական Յուդայի թագաւորութեան կործանման՝ Հրէաներու ցրուումին ու անկումին և վերջապէս երկար աստիճանաւոր շրջանէ մը վերջ Աստուծոյ գալստեամբը իրենց ազատագրումին:

Գալով Բրիտոսի՝ չյաւակնեցաւ թէ իր գալուստը Աստուծոյ յայտնութիւնն էր, ընդհակառակը՝ ինքզինքը Աստուծոյ որդի անուանեց և ահա ինչպէս կը խօսէր Իսրայէլացիներուն.

«Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, որ կը սպաննես մարգարէները և կը քարկոծես քեզի զրկուածները, քանի անգամներ ուզեցի ի մի հաւաքել զաւակներդ (ինչպէս հաւը կը հաւաքէ վառեակները իր թեւերուն տակ) և դուն չուզեցիր. ահա՛ անպատ պիտի ըլլայ քու բնակարանդ որովհետև ձեզի կ'ըսեմ թէ այլեւս չպիտի տեսնէք զիս մինչև ըսէք Օրհնեալ ըլլայ Ան որ Տիրոջը անունովը կ'ուգայ. (Տե՛ս Աւետ. Մատթ. Գլ. 23, (37, 39 համարները)»:

Մուհամմէտի գալուստն ալ սպասուած յայտնութիւնը չէր. Դուրանի գրեթէ մէկ երրորդը կը պատկանի Աստուծոյ մօտակալ գալստեան մասին եղած մարգարէութեանց:

Վերջապէս, Պապը որ Աստուծոյ յայտնութեան (զուոր) նախակարապետը կը նկատուի, յստակօրէն իր «Bayan» գրքին մէջ կ'ըսէ թէ Աստուծոյ յայտնութիւնը, որ խոստացուած է մարդոց, պիտի երեւայ Իմ յայտնութեանէն 19 տարի վերջ:

Հետեւեալը, Աստուածային Գրքերուն և գրուածքներուն բոլոր մարգարէութիւնները իրականացած են յանձին ՊԱՀԱՌԻԼԻԱ՛՛՛, որ իսկապէս յայտնուեցաւ 1862 Ապրիլին, Եղիայի թուականով 1279 թուին Զիւլգատա ամսուն երկրորդ օրը, Պապի յայտարարութեանէն 19 տարի վերջ:

Աստուած կարելի է նմանցնել արեւի և մարգարէները հայելիներու, որոնք կ'ընդունին լոյսը և կ'արտացոլացնեն մարդկութեան վրայ. որքան մարդկութիւնը յառաջդիմէ նոյնքան աւելի զօրաւոր է Աստուծոյ կողմէ ընտրուած հայելին և աւելի մեծ է իր ճառագաթումը:

3. — Պայմաններ որոնցմով կը նանչցուի մարգարէի մը հարազատութիւնը կամ անտուածային յայտնութիւնը: — Պահառւիւն:

Չանագան կրօններու համախոսները Աստուածային Յայտնութեան հարազատութիւնը ապացուցանելու համար չորս դասաւորում կը նշանակեն.

1. Սուրբ Գրքէն յառաջ եկած ապացոյց,
2. Դատողութենէն և արամարանութենէն յառաջ եկած ապացոյց,
3. Նսխորդ գրքերէ քաղուած մարգարէութիւններ,
4. Հրաշքներ:

1. Սուրբ Գրքէն յառաջ եկած ապացոյց

Այժմ, մարգարէներու կողմէ մարդոց մէջ տարածուած ճշմարտութեանց մասին է խնդիրը: Այն խօսքերը զորս Աստուած անոնց բերնին մէջ դրաւ այնպիսի կարողութիւն մը ունին որ ոչ մէկ բան կը հաւասարի անոնց նոյն իսկ հրաշքները: Մովսէս բարեբեր ժայռէ մը ջուրը ժայթքեցընելով կամ Յիսուս կոյրի մը աչքը բանալով քանի մը մարդոց վկայութիւնը միայն ունեցան. մինչդեռ Սուրբ Գրքի, Աւետարանի և Գուրանի լոյսը դարերէ ի վեր կը ճառագայթէ բովանդակ աշխարհի վրայ, իբրև ամենամեծ բարիքը բոլոր այն մարդոց որոնք կը կարգան և կը խորհին:

Աստուծոյ խօսքերը, իրենց արտաքին նշանակութեամբ կամ ճարտասանական ձևով չեն զանազանուիր մարդոց խօսքերէն. բայց Պահառւիւնները կ'ըսեն թէ անոնք կը ճանչցուին կարողագոյնին հոգիներու վրայ ի գործ դրած կատարեալ արգիւնաւորութենէն, սրտերու մէջ տարածած լոյսէն, զանազան տարբեր ազգեր իրար մօտեցնելէն և մարդկային ընկերութեան վերակազմութեան շարժումէն:

Արարիչ և Տէր կարողութիւնն է միայն որ կը պարփակէ Աստուծոյ խօսքերը. ու երբ մարգարէի մը հետ գիրք մը եփեռան կուգայ, և նման արգիւնքներ կը ստացուին, կասկածելի չէ որ այդպիսի գիրք մը Աստուծոյ գործը ըլլայ, և այն որ զայդ նստած է Աստուծոյ իմացականութեամբ զօրացած է: Օրինակի համար՝ Աստուծոյ խօսքերը ինչ ազդեցութիւն ունեցան Բարաքէլացիներուն վրայ (որոնք եգիպտոսի մէջ տգիտութեամբ և թշուառութեամբ կ'ապրէին). անոնք ազատագրուեցան իրենց անկեալ և ճնշուած պայմաններէն, զօրացան և 1300 տարուան միջոցին մեծ և զօրաւոր ազգ մը եղան:

Նոյն ազդեցութիւնը կը տեսնուի Քրիստոնէութեան ծագումէն վերջ, երբ քաղաքակրթութեցաւ Եւրոպայի ժողովուրդը, որ մինչև այն ատեն կռապաշտ էր:

Ի՞նչ ըսենք նոյնպէս ամբողջ մահմետական աշխարհին վրայ Գուրանի ունեցած ազդեցութեանը մասին:

Ուրեմն մարգարէի մը գիրքով տարածուած խօսքերու ազդեցութիւնը իր աստուածութեան և հարազատութեան գլխաւոր նկարագիրը կը կազմէ:

2. Դատողութենէն եւ տրամաբանութենէն առնուած ապացոյց

Երբ կը տեսնենք թէ անդիմադրելի կարողութիւն մը (ինչպէս է սոյն հարցը) կը յաղթանակէ առանց ո և է նիւթական ոյժի, առանց մարդկային օգնութեան, կրնանք ատկէ հետեւցնել թէ՛ իր ծագումը և ոյժը կը պարտի նախնական իմաստութեան, այսինքն Աստուածային կամքին անտեսանելի էութեան:

Կրօն մը արդիւնք մը ըլլալով և ամէն արդիւնք պատճառ մը ունենալով, կրնանք հետեւցնել թէ՛ կրօնք մը հիմնողի մը տրամադրութեան տակ դրուած կարողութիւնը անհրաժեշտօրէն պէտք է բղխի նախնական պատճառէ մը, որ է Աստուած:

3. Նախորդ գրքերուն մէջ յայտնուած Մարգարէութիւնները

Սուրբ Գրքերու բոլոր մարգարէութիւնները, որոնք կը պարունակեն Աստուծոյ Գալուստը, Յայտնութիւնը և Յարութիւնը, բոլորն ալ գրուած են խորհրդապաշտական և աշխարհական լեզուով. այս խօսքերը իրենց գրական իմաստին ետեւ ապահովաբար բանաւոր իմաստ մը ունին, բայց Մարգարէները զանոնք կերպով մը կնքած են մինչև որ յայտնուի Ան, որ պիտի խորտակէ կնիքները և հրապարակէ անոնց ճշմարիտ իմաստը:

Հրէաները ինկան, որովհետեւ չնկատեցին թէ Յիսուս ապաստած յայտնութիւնն էր, իրենց սխալը Սուրբ Գրքի մարգարէութեանց ճշմարիտ իմաստը չըմբռնելէն յառաջ եկաւ:

Աւետարանն ալ կը պարունակէ բազմաթիւ հատուածներ, որոնց իմաստը խորհրդաւոր է. տես (Աւետ. Մատթ. 24 Գլ. 28 հմր.) «Արեւը պիտի մթափնի, լուսինը իր լուսը պիտի չտայ, աստղերը երկինքէն պիտի իյնան», ևլն:

Յիսուս ըսաւ, տես (Յովհ. Աւետարանը 2. Գլ. 27 հմր.)

«Աշխատեցէք ոչ թէ կորստեան կերակուրին համար,

հապա այն կերակուրին՝ որ յաւիտենական կեանքին մէջ կը մնայ, զոր Որդին Մարգարէն ձեզի պիտի տայ, վասն զի Հայրն Աստուած զայն կնքեց»:

Աստուած այս խօսքերը կնքելով Ինք միայն կրնայ վերլուծել, Մարգարէները զանոնք գրեցին, բայց Աստուած միայն պիտի բացատրէ անոնց իմաստը:

Սուրբ Գրքի բոլոր գլխաւոր մարգարէութիւնները կ'ամփոփեն խաղաղութեան Օրուայ մը գալուստը, համաշխարհային միութիւնը և եղբայրութիւնը, ուր մէկ Հովիւ միայն պիտի ըլլայ և ամբողջ աշխարհը պիտի ճանչնայ զԱյն: Այս պայմաններէն ոչ մէկը կատարուած է մինչեւ օրս, բայց Պահայիները կը հաւատան թէ Պապական Սեանքը Հովիւն և Ինքն է որ պիտի իրականացնէ այդնոր թուականը, ինչ որ բոլոր մարգարէներէն յայտարարուած է, որոնք միեւնոյն ատեն ճշգրտէն գուշակած են իր գալըստեան թուականը:

Դանիէլի գրքին մէջ կը տեսնուի (Գլխ. 9, 24-27).

«Քու ժողովուրդիդ և Սուրբ քաղաքիդ վրայ յաւիտենական արդարութիւնը բերելու, տեսիլքը և մարգարէութիւնը կնքելու, Սրբոց Սուրբը օծելու համար եօթնասուն շաբաթներ օրոշուած են: Դիտցիր ուրեմն որ Երուսաղէմը վերաշինելու հրամանը ելլելէն մինչեւ Քրիստոս եօթը շաբաթ և վաթսուներկու շաբաթ կայ, անկէ յետոյ Քրիստոս պիտի վերանայ... և մէկ շաբաթուան մէջ շատերու հետ դաշնագրութիւն պիտի կնքէ... յետոյ աւերումը պիտի հաստատուի աւերեալին վրայ...»:

Ուրեմն ի՞նչ բանի կը համապատասխանեն այս եօթնասուն շաբաթները. «Դիրք թուոց»ին մէջ ըսուած է մէկ օրը մէկ տարի կը հաշուուի տե՛ս (Գլխ. ԺԴ. 34 հմր.) նոյնպէս Եզեկիէլ (Գլխ. Դ. 6 հմր.) «Մէկ օրը մէկ տարի հաշուեցի»: Հետեւաբար 70 շաբաթներուն իւրաքանչիւր եօթը օրը տարի մը հաշուելով կ'ունենանք 490 տարի (70×7=490):

Նէէմիայի գիրքը մեզ կը սորվեցնէ թէ Երուսաղէմը վերաշինելու հրամանը տրուած է Արտաշէսի իշխանութեան 20 թուին, որ կը համապատասխանէ Հոռոմի հիմնադրութեան 299 թուին և Քրիստոսէ առաջ 456 թուին. Քրիստոս 34 տարեկան խաչուած ըլլալով 34 ը կը գումարենք 456 ին, կը տեսնենք թէ Յիսուսի մասին Դանիէլի ըրած մարգարէութիւնը իրականացած է 490 տարիներ վերջ. (456 առաւել 34 հաւասար 490):

Աւելի հեռու երթանք. Քրիստոս ըսաւ.

«Աստուծոյ թագաւորութեան այս Աւետարանը բովանդակ աշխարհի մէջ պիտի քարոզուի, բոլոր ազգերուն

վկայութիւն ըլլալու. այն ատեն վերջը պիտի գայ և պիտի տեսնէք պիղծ աւերումը Սուրբ քաղաքին վրայ, որու մասին Դանիէլ Մարգարէն խօսած է. ով որ կարդայ թող հասկնայ» (Մատթ. Գլխ. ԻԳ. (4—13):

Ի՞նչ կ'ըսէ այս մասին Դանիէլի գիրքը, տես (Գլխ. Ը. 13—14).

«Մինչեւ ե՞րբ պիտի տեսէ մշտնջենական զոհաբերումի այս յուզիչ տեսարանը և աւերումէն յառաջացած մեղքը... և Ան ինծի ըսաւ. «Մինչև 2300 գիշեր և ցերեկ յետոյ սրբաւանը պիտի մաքուի»: Այս 2300 օրերը, այսինքն տարիները անտարակոյս կը հաշուուին Քրիստոսէ առաջ 456 թուին, ուրկէ իրականացաւ Քրիստոսի գալստեան մարգարէութիւնը. ուրեմն 2300 էն հանելով 456ը կ'ունենանք 1844 կրկնակի երջանիկ թուականը Պապի յայտարարութեան և Պահաւելլահի սրբւոյն Ապոստոլ Պահայի ծննդեան, զոր յաջորդ կարգուած է Պահաւելլահի կողմէ ճշմարտութիւնը տարածելու համար (2300 նուազ 456 կ'ընէ 1844):

Ուրիշ գուշակութիւն մը Յովհաննու Յայտնութեան. (Գլխ. ԺԱ. 3) «Իմ երկու վկաներուս դօրութիւն պիտի տամ և անոնք քուրձ հագած հազար երկու հարիւր վաթսուն օր (1260) մարգարէութիւն պիտի ընեն...» Յովհաննու Յայտնութիւնը իսլամական տեսիլք մըն է. երկու յիշուած վկաները Մուհամէտն ու Ալին են. այս 1260 օրերը, այսինքն տարիները մեզ կը բերեն նաև 1844 թուականը. որ կը համապատասխանէ Եղիայի 1260 թուին:

Ուրիշ գուշակութիւն մը Գուրանէն (Գլխ. 32, հմր. 4). «Աստուած մահէտական կրօնը պիտի առաջնորդէ երկիրներէն երկիր, յետոյ պիտի բարձրանայ զէպի Իրեն մէկ օրուան մէջ, որուն տեւողութիւնը հազար տարի է ձեր առմարով»:

Իսլամութիւնը 12 իմամներ հիմնեցին (ինչպէս վարդապետներ Քրիստոնէութիւնը), առաջին իմամը մարգարէին փեսան Ալին է և տասներկուերորդը Մուհամէտ որ մեռաւ Եղիայի 260 թուին: Գուրանի գուշակութեան հազար տարիները աւելցնելով 260 տարիներուն վրայ կ'ունենանք 1260, այսինքն 1844 Քրիստոսի թուականով. 1000 առաւել 260 կ'ընէ 1260:

Դանիէլ, ինչպէս Քրիստոսի գալստեան, նոյնպէս ալ Մուհամէտի գալստեան տեսիլքը ունեցաւ (Տե՛ս Գլ. ԺԲ 5 և յաջորդ համարները). «Ու մարդ մը կտաւ հագած մարդուն ըսաւ՝ Ե՛րբ պիտի ըլլայ այս սքանչելի բաներուն վերջը: Եւ լսեցի որ այն մարդը երգմնեցաւ ըսելով՝ Այս պիտի ըլլայ Ժամանակ մը, Ժամանակներ և կէս Ժամանակ վերջ»:

Յովհաննու Յայտնութեան մէջ (ԺԲ Գլ., 14) կը գտնենք « ժամանակ » ի նշանակութիւնը:

Աստուածաշնչական լեզուով, մէկ ժամանակը 360 օր կը նշանակէ, այսինքն տարի. հետեւաբար, եթէ գումարենք՝

Մէկ ժամանակ . . . 360 տարի.

Երկու ժամանակ . . . 720 տարի.

Կէս ժամանակ . . . 180 տարի.

Կը գտնենք . . . 1260 Եղիայի թուականով, որ կը համապատասխանէ Ք.հ. 1844 թուականին:

Կրնանք բազմաթիւ օրինակներ տալ այս մարդարէութիւններէն, բայց նախընտրելի է որ չերկարենք այս հաշիւները, որոնք միակ համոզիչ տարրերն են, այժմ նկատողութեան առնենք Պահաուլլահի յայտնութեան միւս նկարագիրները:

4. Հրաշքները

Հրաշքները էական ապացոյցներ չեն, ոչ ալ մարգարէական քարոզութեան մը համար կարեւոր, բայց ունի իրողութեան մը իբր զօրացուցիչ երկրորդական ապացոյցներ կրնան կազմել, որովհետեւ Մարգարէի մը քարոզը և հրաշքներ յառաջ բերելու կարողութիւնը իրարու հետ կապ մը չունին: Ամենակաբողի խօսքերուն պարունակած ազդուութիւնը կը բաւէ իր հարազատութիւնը ապացուցանելու, պէտք չկայ վազելու փաստերու ետեւէ, որոնք անպատճառ չեն որոշէր իր քարոզներուն աստուածային նկարագիրը:

Մովսէսի հինգերորդ գրքին մէջ Աստուած ըսաւ իրեն (Գլխ. ԺԶ հմր. 18) « Իրենցմէ մարգարէ մը պիտի հանեմ քեզի պէս և խօսքերս Անոր բերնին մէջ պիտի գնեմ և Ան անոնց պիտի ըսէ ինչ որ ես հրամայեմ »: յետոյ Մովսէսին կը յայտնէ թէ ի՞նչ նշանով պէտք է ճանչնալ այս մարգարէն և չխօսի հրաշքներու մասին:

Ոչ Յիսուս և ոչ աշակերտները կարեւորութիւն չէին տար հրաշքներու այս մասին. տե՛ս (Մատթ. Գլխ. ԺԲ. 38-40 և Գլխ. ԺԶ. 1-5):

Կորնթացոց առաջին թուղթին մէջ Պօղոս կ'ըսէ (տե՛ս Գլխ. Ա. 22-23), « Հրէաները նշան կ'ուզեն և Յոյները իմաստութիւն կը փնտռեն, իսկ մենք կը քարոզենք խաչեալ Քրիստոսը, որ Հրէաներուն համար զայթակղութիւն է և Յոյներուն համար յիմարութիւն »:

Գալով Մուհամէտի, իր չարախօսները հրաշք կը խնդրէին իրմէ և Ան կը պատասխանէր « Ձեզի չբերի՞ Գուրանը, որ յստակօրէն կը բացատրէ Աստուածաշունչը, Աւետարանը և Խորայէլի մարգարէներուն գրուածքները »: այս

խօսքերով ցոյց կուտար թէ մարգարէի մը հարազատութեան գլխաւոր ապացոյցը Յայտնութեան Գրքին մէջ կը կայանար:

Մարգարէներէն հրաշք խնդրելը Աստուած փորձել է. չնշանակեր թէ անոնք անկարող են հրաշք գործելու ո՛չ քանի որ անոնք գերմարդկային կարողութիւն մը ունին: Աւետարանի գրեթէ բոլոր հրաշքները հոգեկան հիւանդութեանց բժշկութիւն տուած են. առէն պարագայի անոնք խորհրդաւոր նշանակութիւն մը ունին, արդէն այդ տարօրինակ իրողութիւններուն պատմուածքները սերունդէ սերունդ կրկնուելով կ'ալլափոխուին. անկարելի է հաւատք ընծայել բոլոր մեզի հասածներուն. սովորաբար հրաշքները կրնան իրական եղելութիւններ նկատուիլ, բաւական է որ անոնք Մարգարէին ուսուցման և բնութեան օրէնքներուն չհակասեն և կազմեն աստուածային կարողութեան յայտնութիւնը. այլապէս անոնք պէտք է նկատուին իբրեւ այլարանական պատմուածքներ բացատրութեան մը կարօտ:

4. — Ժողովուրդներու սովորական բեմամութեան պատճառները ընդդէմ մարգարէներու՝ իրենց երեւման ասեմ:

Տեսանք թէ ինչ պայմաններով կը ճանչցուի ճշմարիտ մարգարէ մը, ուրիշ պայման մըն ալ կալ ո՛չ նուազ ապացուցիչ, թշնամութիւնն է ան որ երեւան կուգալ մարդոց մէջ մարգարէի մը երեւման ասեմ:

Պահայիզմի մարգարէներուն համար այս բանը տեղի ունեցած է հալածանքներու, սպանութիւններու և ջարդերու տեղի տալով. յիսուն հազարէ աւելի Պահայիներ Պարսկաստանէն աքսորուած և քսան հազարէ աւելի ջարդուած են:

Հրէաները հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր կը սպասէին Մեսիային, սակայն մերժեցին զԱյն երբ իրենց զրկուեցաւ, ինչպէս որ Պաւտալականները, Պրահմանները և Զրադաշտները փոխանակ քրիստոնէական հաւատքը ընդունելու, 1800 տարի տառապեցան քրիստոնէական ջարդերէն:

Ուրեմն որոնք են այն քօղերը որ մարդոց աչքերը կը ծածկեն երբ մարգարէ մը կը յայտնուի: Այս քօղերը թուով երեք են:

1. Իւրաքանչիւր կրօն կը սպասէ մեծ հոգիի մը վերադարձը:

Հրէաները կը հաւատային Եղիայի վերադարձին, բայց ինչպէս կ'ըսէ Քրիստոս՝ « Եղիան արդէն եկած է և երբէք զայն չը ճանչցան » (Մատթ. Գլխ. 17 հմր. 12):

Մահճատականներէն ոմանք կը հաւատան թէ վերջին օրերուն Քրիստոս պիտի գայ իմամ Մահտիէն վերջ, իսկ ուրիշներ կ'ըսեն թէ Հասանի որդին Մուհամէտը յետոյ Ալիի որդին Հիւսէյինն է որ պիտի գան:

Զրադաշտները Կիւրոսի գալուն կը հաւատան, քրիստոնեաներն ալ Քրիստոսի երկրորդ գալստեան կը հաւատան. այս հաւատալիքները կը նշանակեն թէ մարդիկ բոցին կը նային, ոչ թէ լոյսին, անոնք Յայտնութեան անհատական նկարագրին կը կապուին և չեն նշմարեր որ եթէ Մովսէս, Յիսուս և Մուհամէտ իրենց երեւման պատահականութեան և պայմաններուն մէջ տարբեր արարածներ եղան, իրենցմէ բխած լոյսը նոյնն է. հոգեւոյ միութիւնը կը յայտնուի իւրաքանչիւր մարգարէի մէջ, հոգ չէ թէ անոնցմէ իւրաքանչիւրին արտայայտութեան ձեւը իրարմէ տարբերի:

Անոնք որ սէէ հորիզոնէն ելած յայտնութեան մը համար մէկ Աստուած միայն կ'ընդունին կը կոչուին Միաստուածականներ:

2. Իւրաքանչիւր նոր մարգարէի իյմնած պատուիրաններուն փոփոխութիւնը.

Ժողովուրդը ձգտում մը ունի ընդունելու թէ այն մարգարէն որուն կը հաւատայ, անոր մատակարարութիւնը յաւիտենական է քանի որ Ան իր պատուիրանները հիմնելու կարողութիւնը ունեցած է:

Հրէաները մերժեցին Յիսուսը, որովհետեւ Ան Մովսէսի օրէնքներուն դպիւ կ'ուզէր. Մուհամէտ ըսաւ թէ իր օրէնքը յաւիտենապէս պիտի շարունակուի:

Բայց ժողովուրդը շտեմներ ածման և զարգացման օրէնքը, զոր կ'ապացուցանէ յայտնութեան և ճշմարտութեան յառաջդիմութիւնը, մինչեւ որ աստուածային օրը հասնի, խորհուրդները քողագերծուին և ծածկոցները վերնան:

Յիսուս ըսաւ «Մարգարէները կուգան ո՛չ թէ քանդելու, ալ կատարելագործելու» տե՛ս, (Մատթ. Գլխ. 5 հմր. 17), բայց ժողովուրդը չուզէր զայն հասկնալ:

3. Մարգարէներու կողմէ գործածուած խորհրդաւոր լեզուն

Ժողովուրդը Սուրբ Գրքի գրուածքները գրականօրէն թարգմանելով, անոնց այլաբանական նշանակութիւնը (որ Մարգարէներէն միայն ճանչցուած է) կը խուսափի իրենցմէ:

Հրէաները կը կարծէին որ Յիսուս Իսրայէլի թագաւորի մը պէս պիտի գար. երբոր հիւսնի մը որդին տեսան ըսին,

«Ասիկա հիւսնին որդին չէ՞, իր մայրը Մարիամ չի՞ կոչուիր, իր եղբայրները Յակոբ, Յովսէփ, Սիմօն, Յուդան չե՞ն, իր քորերը բոլորն ալ մեր մէջ չե՞ն, ուրկէ՞ է այս ամէն բաները» և անոր վրայով կը գալթակղէին, բայց Յիսուս ըսաւ իրենց «Մարգարէ մը իր տունէն և իր երկրէն միայն կ'արհամարուի». տե՛ս (Մատթ. ԺԳ. 53-57):

Մեսիայի գալստեան մասին եղած մարգարէութիւններուն մէջ ըսուած է «Արեւը պիտի խաւարի, լուսինը արիւնի պիտի փոխուի, եւլն»: Որովհետեւ ասոնց ոչ մէկը եղաւ մարդոց աչքերը քողարկուեցան:

Քրիստոսի բոլոր վարդապետութիւնները առականութիւնը և այլաբանութիւններով եղան, օրինակ «Ես պիտի եմ, դուն եմ, պիտի աւերեմ այս տաճարը և երեք օրուան մէջ պիտի շինեմ», իր մարմինին տաճարը ըսել ուզեց, ո՛չ թէ Երուսաղէմի:

Այսօր իսկ այլաբանական լեզուն սխալի մէջ կը ձգէ ժողովուրդը, 1844 էն, այսինքն Պապի յայտարարութենէն և Ապո իւլ Պահա Ապպասի ծնունդէն վերջ միլիօնաւոր մարդիկ կը սպասեն Քրիստոսի նոր գալստեան, որ բոլոր Սուրբ Գրքերէն ազդարարուած է: Բայց սրովհետեւ կը սպասեն զայն, ըստ իրենց գրական կամ բառական մեկնութեամբ, չեն տեսներ թէ հոգեւոր ճշմարտութիւնը յայտնուած է արդէն:

Եթէ ուզէին բանալ աչքերնին, այն տեսն պիտի հասկընային այդ խորհրդաւոր խօսքերը. Յովհաննու Յայտնութեան հինգերորդ գլուխը, Կնքուած Գիրքին և Գառնուկին տեսիլքը կը բաւէ լուսարանուելու:

Ապո իւլ Պահայի 1912 ին Լոնտոնի

«Քրիսչըն Գօմընվէլթ» ի տեսուչին ուղղած նամակէն քաղուած

«Հակառակ յոգնութիւններու և յառաջացած տարիքիս, ճամբորդեցի Արեւելքէն Արեւմուտք (*) երեք տարիէն աւելի ժողովներու և տաճարներու մէջ իմ ունկնդիրներուս աջակցութիւնը փնտռելով, պատերազմի սոսկումներու մասին խօսեցայ, մատնանշեցի համաշխարհային խաղաղութեան բարիքները, ի վեր հանելով մարդկութեան փառքը կազմող իրերը և նշանակեցի կենդանական աշխարհի արեան ծարաւն ու կատաղութիւնը. պարզեցի և ցուցուցի Աստուած-

(*) Այնպիսիութիւն եւրոպա եւ Միացեալ Նահանգները բրած Տաճարըութեանց:

ծային կրօնի հիմերը և յայտարարեցի նորին Սրբութեան Պահաուլլահի սկզբունքները: Ապացուցի Աստուծոյ գոյութիւնը անհերքելի բանաւոր ապացոյցներով և ցուցուցի Աստուծոյ բոլոր Մարգարէներուն վարդապետութեանց վաւերականութիւնը. մէկ խօսքով իմ ներքին համոզումներուն ազատ թռիչք տալով ըսի թէ ճշմարիտ կրօնը մարդկութեան կեանքն իսկ է. աստուածային քաղաքակրթութեան ամենամաքուր լոյսը»:

Ապտ իւլ Պահայի բարիզ 1913 թուին
մէկ ուղերձէն քաղուած

«Այսօր մարդկութիւնը ամէն բանէ առաջ պէտք ունի միջազգային միութեան և հաշտութեան, բայց ատոր հասնելու համար հոգեւոր պատճառ մը պէտք է, որովհետեւ բացորոշ է որ նիւթական շահերը չպիտի կրնան հաստատել «գերագոյն խաղաղութիւնը» աշխարհի վրայ:

Քաղաքական պատճառ մը երբէք պիտի չյաջողի, որովհետեւ ազգերու քաղաքական շահերը զանազան են և հետեւաբար իրենց քաղաքականութիւնը յաճախ պայքար կը գոռայ մէկը միւսին դէմ:

Յեղային կամ հայրենասիրական պատճառ մը հաւասարապէս անկարող է այդ ընելու, որովհետեւ ան մարդկային անձնասիրութեան բոլոր տկարութիւններն ու թերութիւնները ունի: Յեղերու զանազանութիւնը և հայրենասիրական նախապաշարումները իրենց բնութեամբն իսկ կ'արգիլեն փոփոխութեան և համաձայնութեան իրականացումը:

Ուրեմն որոշ է որ մարդկային միութիւնը (որ Աս ուսածային Յայտնութեան սկզբունքներուն էութիւնն իսկ է), կարելի կ'ըլլայ հաստատել միայն հոգեւոր կարողութիւնով մը, այն է Հոգւոյն Սրբոյ շունչով:

Զէնքը 6000 տարիներէ ի վեր աշխարհի վրայ տիրած է, ուրիշ գործիք մը փնտռենք անոր տեղը զնելու համար. խօսքը արին չի հեղուր, բայց սրտերու վրայ կը գործէ և կեանք կուտայ: Պողպատէ զէնքը ժամանակաւոր արդիւնք և սահմանաւոր գործ ունի, մինչդեռ խօսքին (սուրբ) զէնքը և Աստուծոյ սէրը անհուն արդիւնք և անսահման գործ ունի, չողացնենք զայն»:

Քրիստոսի վերադարձը

Տօքթ. Էսըմէնթի

«ՊԱՆԱՌԻԼԱՆ ԵՒ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԸ» գիրքէն քաղուած

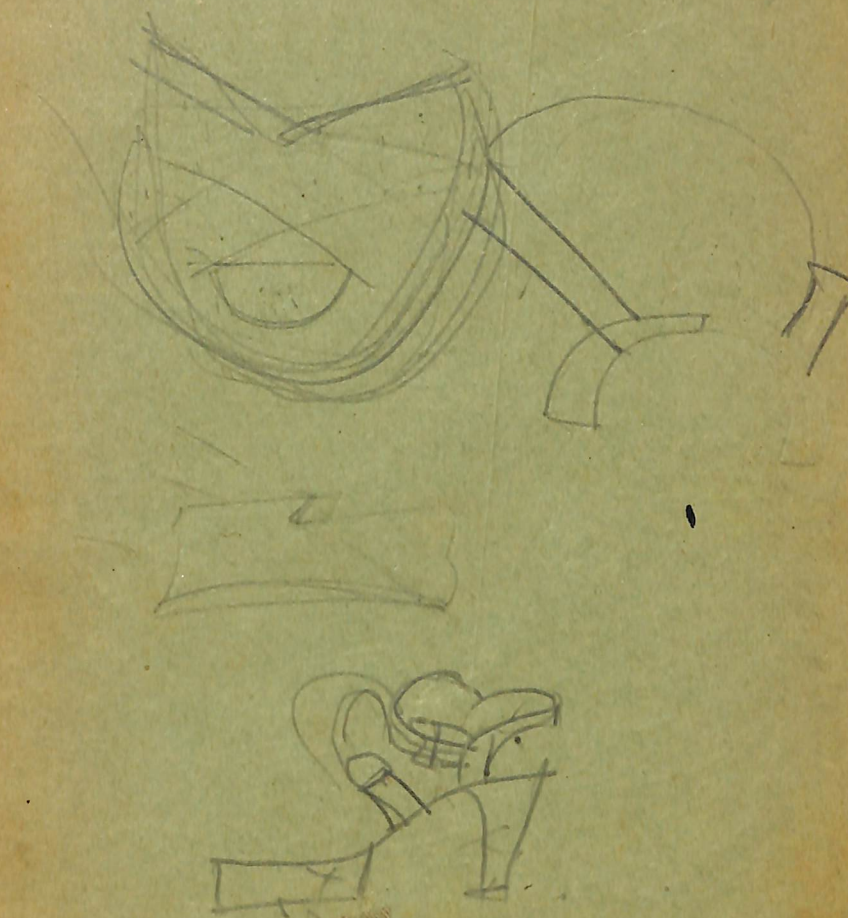
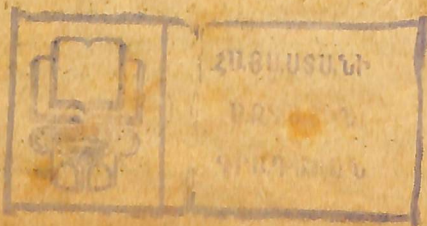
Քրիստոս իր խօսակցութիւններէն շատերուն մէջ երբորդ դէմքով կը խօսի Աստուծոյ ապագայ Յայտնութեան մասին, բայց ուրիշներուն մէջ առաջին դէմքը գործածուած է. Ան կ'ըսէ. «Հիմա կ'երթամ ու ձեզի տեղ կը պատրաստեմ, և եթէ երթամ ու ձեզի տեղ պատրաստեմ, նորէն կուգամ ու ձեզ քովս կ'առնեմ» (Յովհ. 14. 2):

Գործք Առաքելոցի առաջին գլխուն մէջ, կը կարդանք թէ աշակերտներուն ըսուած էր Յիսուսի համբարձման ատեն «Այս նոյն Յիսուսը որ ձեզմէ երկինք առնուած է, նոյն կերպով պիտի գայ, ինչպէս դուք անոր երկինք երթալը տեսած էք: Ասոնց և անոնց նման ասացուածքներու պատճառաւ, շատ մը քրիստոնեաներ կը յուսան թէ երբ Որդին Մարդոյ դայ երկնքի ամպերով և մեծ փառքով, անոնք մարմնապէս նոյն Յիսուսը պիտի տեսնեն, որ երկու հազար տարի առաջ երուսաղէմի փողոցներուն մէջ քալեց, և խաչին վրայ արին թափեց ու տանջուեցաւ: Անոնք կը յուսան թէ կարող պիտի ըլլան մխրճելու մատերնին Անոր ձեռքերուն և ոտքերուն վրայի գամբերուն հետքերուն մէջ և ձեռքերնին Անոր նիզակով խցուած կողին մէջ: Բայց վստահաբար Քրիստոսի խօսքերուն վրայ պզտիկ անդրադարձում մը պիտի ցրուէ այսպիսի գաղափար մը: Քրիստոսի ժամանակի Հրէաները, ճիշդ այս տեսակ գաղափարներ ունէին Եղիայի վերադարձին մասին. բայց Յիսուս պարզեց անոնց սխալը ցոյց տալով թէ մարգարէութիւնը որ «Առաջ Եղիան պիտի գայ» կատարուած էր, ոչ թէ նախկին Եղիային դէմքին և մարմնոյն վերադարձով, այլ Յովհաննէս Մկրտչի կերպարանքով, որ «Եղիայի հոգիով և զօրութեամբ» եկաւ, և եթէ զայն պիտի ընդունիք, ըսաւ Յիսուս «Այս է Եղիան որ պիտի գար, ան որ լսելու ազանը ունի թող լսէ»: Ուստի Եղիայի վերադարձը ուրիշ անձի մը երեւնալը ըսել ուզուած է, ուրիշ ծնողքէ ծնած բայց նոյն հոգիով և ուժով Աստուծմէ ներշնչուած: Յիսուսի այս խօսքերը վստահաբար կրնան առնուիլ նշանակելու թէ՛ Յիսուսի վերադարձը նոյն կերպով պիտի կատարուի ուրիշ անձի մը երեւոյթով, ուրիշ մօրմէ ծնած, բայց ցոյց տալով Աստուծոյ հոգին և ուժը:

Պահաուլլահ կը բացատրէ թէ՛ Քրիստոսի «Վերստին գալը» Պապի և իր անձնական գալուստով կատարուած է:

Ան կ'ըսէ «Եթէ այսօրուան արեւը ըսէ թէ ես երէկուան արեւն եմ, շիտակ է. եթէ օրսկան յաջորդութեան համաձայն ըսէ՝ ես երէկուան արեւէն տարբեր արեւ մըն եմ, այս նաև շիտակ է: Նմանապէս օրերը նկատէ, եթէ ըսուի թէ բոլոր օրերը նոյնն են. ճիշդ և շիտակ է, և եթէ ըսուի թէ ըստ անունի և զանազանութեան, անոնք իրարմէ կը տարբերին, այս նաև ճիշդ է, ինչպէս կը տեսնէք: Թէև անոնք նոյնն են, բայց իւրաքանչիւրը անուն մը, որակ մը և զանազանութիւն մը ունի, որը միւսէն տարբեր է: Նոյն դրութեամբ և բացատրութեամբ, հասկցէք Սուրբ Յայտնութեանց միութեան զանազանութեան և բաժանման վիճակները, որպէսզի կարենանք հասկնալ Անուններու և Ստորագելիներու Արարչին՝ բաժանման և միութեան մասին ըսած խօսքերուն մեկնութիւնները: Տես «Certitude» էջ 13, Ապտիւլ Պահա կ'ըսէ:—

«Գիտցէք որ Քրիստոսի երկրորդ անգամ վերադարձը չի նշանակեր այն՝ ինչ որ ժողովուրդը կը հաւատայ, այլ աւելի իր ետեւէն եկող խոստացեալը կը նշանակէ: Ան Աստուծոյ թագաւորութեամբ և Անոր զօրութեամբ պիտի գայ, որ յաղթած է աշխարհին: Իր թագաւորութիւնը սրտերու և հոգիներու աշխարհին համար է, ոչ թէ նիւթական աշխարհին, որովհետեւ նիւթական աշխարհը ճանճի մը թելին հետ իսկ չի բաղդատուիր Տէրոջը աչքին առջեւ: Յիրաւի Քրիստոս ի սկզբանէ իր թագաւորութեամբ եկաւ, որ սկիզբ չունէր և յաւիտեանս յաւիտենից իր թագաւորութեամբ պիտի գայ, որովհետեւ այս առումով «Քրիստոս» Աստուածային իրականութեան արտայայտութիւն մըն է, երկնային իսկութիւնն ու էութիւնն է, որ ոչ սկիզբ ունի ոչ վախճան, որ կ'երեւի, կը յայտնուի և կը համբառնայ ամէն շրջաններու մէջ»:

500 78
Հայտ

S. BARONIAN

3, Rue St-Théodore - Marseille (France)

ԳԻՆ 1 Էրանի